

Veredelen is vooruitzien. Dat weet Sjoukje Heimovaara als geen ander. Als nieuwe algemeen directeur van Royal Van Zanten zet ze de koers uit die het veredelingsbedrijf de komende decennia nieuwe producten moet opleveren. Duurzaamheid staat bovenaan het lijstje van gewenste eigenschappen.

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

Sjoukje Heimovaara is onlangs benoemd tot algemeen directeur bij snijbloemen- en potplantenveredelaar Royal Van Zanten uit Rijsenhout. Zij volgt daarmee Arie Veldhuyzen van Zanten op die met pensioen gaat. Heimovaara is sinds 2003 als directielid actief binnen Van Zanten. De benoeming was enigszins verrassend, want Heimovaara was in februari van dit jaar benoemd tot algemeen directeur van Van Zanten Breeding. Eind augustus werd zij per direct benoemd tot algemeen directeur van de hele onderneming. Veldhuyzen van Zanten zou volgend jaar met pensioen gaan. Afgelopen zomer liep hij een bloedvergiftiging op. Toen duidelijk werd dat het herstel langer zou duren dan een paar weken, besloot hij in overleg met de Raad van Commissarissen dat het beter was het stokje eerder over te dragen aan een opvolger. Heimovaara nam al tijdelijk de honneurs waar en was de logische opvolger. Veldhuyzen van Zanten had zijn tijdelijke taak als algemeen directeur van Van Zanten Flowerbulbs in april al overgedragen aan Hans Glorie. Heimovaara (deze naam dankt ze aan haar Finse man) is niet van plan de koers van het bedrijf drastisch om te gooien. “Ik sta achter de lijn die Arie heeft uitgezet en die zet ik door. Arie is meer een strategisch manager. Ik kom uit de onderneming en sta iets dichterbij de organisatie. Ik stuur erop aan dat mensen hun eigen verantwoordelijkheid nemen. We hebben goede mensen die dat kunnen. Arie deed dit al, maar ik wil dit verdiepen zodat mensen het maximale uit zichzelf halen.”

‘Het duurzaamheidsvraagstuk komt keihard op ons af’

U bent van huis uit onderzoeker. Wat neemt u hiervan mee in deze functie?

“De onderneming is in de eerste plaats een veredelingsbedrijf. Dat is de strategie. Dan is het handig als ik iets van veredeling weet. Maar ik kom niet achter uit het lab rollen. Ik draai al jaren mee in diverse managementteams, zoals het MT van de veredelingsafdeling en het MT Flowerbulbs.”

Wat worden de komende jaren de belangrijkste thema's op het gebied van veredeling?

“Het duurzaamheidsvraagstuk komt keihard op ons af. De veredeling die wij doen is gericht op producten die vaak pas over tien of vijftien jaar op de markt komen. Die nieuwe producten moeten in een nieuwe werkelijkheid functioneren. Ze worden geteeld op grond waar geen grondontsmetting kan plaatsvinden. Dat is een ingewikkelde klus. Zo is het ook met resistentie. Tegen welk virus maak je een plant resistent? Het is moeilijk om te bepalen hoe hard je daarop in moet zetten.

Er zijn retailketens die voor potplanten en snijbloemen nu al eisen stellen aan de chemie. Dat betekent dat je een lijst krijgt van Ikea met middelen die je niet mag gebruiken in de teelt. En van Lidl krijg je ook zo'n lijst en daar staan twintig andere middelen op. Zo houd je bij wijze van spreken van de honderd wettelijk toegestane middelen er nog twintig over.”

Welke eigenschappen vindt de bloemenhandel belangrijk?

“De belangrijkste kwalitatieve eigenschap van een snijbloem is houdbaarheid tijdens transport en op de vaas. Als je bloemen zonder kwaliteitsverlies op zeevaartcontainers kan zetten zodat ze weken onderweg kunnen blijven of als je ze op voorraad kunt houden, dan is dat geld waard. Je kunt met sommige dingen rekening houden en met andere niet. Kleuren en mode kun je niet tientallen jaren van tevoren inschatten. We letten ook op klimaatverandering. Je moet dus een brede basis hebben.

We testen de producten altijd in de uiteindelijke gebruikersmarkt. Dat doen we meer dan andere veredelaars. Daar zetten we hard op in. Leliebollen afbroeien in Japan is anders dan in Nederland.”

Waar verwachten jullie de meeste groei?

“De meeste groei zal niet in Europa plaatsvinden. Europa is een goede maar stabiele markt.

We verwachten groei in opkomende markten als China, maar ook in Afrika en India. Om in die landen in te stappen, is nog best een klus. Daarvoor hebben we een georganiseerde markt nodig. Die is er nu niet in zulk soort landen, maar we zien ontwikkelingen op dat gebied.

In landen als India zijn bijvoorbeeld veel kleine bedrijven actief. De markt is versplinterd. Daar zullen op den duur grotere bedrijven ontstaan. Dat is voor ons noodzakelijk omdat we niet in staat zijn duizend kleine telers te bereiken en te controleren of ze geen misbruik maken van het kwekersrecht. Ze mogen niet vermeerderen met ons uitgangsmateriaal, want onze inkomsten komen voor een deel uit de royalties. De basisvoorwaarde is voor ons dat er kwekersrecht is en dat we dat kunnen handhaven. India is voor de lange termijn. We sturen er op dit moment geen mensen op af. Er moet een organisatie zijn en geschikte rassen voor zijn. In China is die ontwikkeling naar schaalvergroting al in gang en dat land is onze grootste markt voor leliebollen. Het vermeerderen van die bollen is niet eenvoudig. Dat is een vak en dat helpt ons onze producten te beschermen.”

De sector verandert in rap tempo. Bedrijven gaan samen of worden overgenomen. Hoe kijkt Royal Van Zanten daartegenaan?

“Van Zanten is in de vorige eeuw begonnen met diversificatie, met als doel door meer massa te krijgen, meer te kunnen doen met research en ontwikkeling. Ik geloof dat je een bepaald volume nodig hebt om bijvoorbeeld een afdeling fytopathologie in te richten. Als je dat met alleen met lirie moet terugverdienen, wordt dat lastig. Voor de mensen met een specialisatie binnen het bedrijf, moet je massa hebben of samenwerken. Bedrijven die klein blijven, zullen daar problemen mee krijgen. We zijn van een handelsbedrijf geschakeld naar een veredelingsbedrijf met eigen rassen. Het areaal van Van Zanten-rassen neemt toe. Onze missie is het ontwikkelen van eigen genetica en die in de markt zetten. We zien dat steeds beter lukt.”

Zien jullie daarbij ruimte voor samenwerking?

“Samenwerking is zeker een belangrijk aspect. In de sector wordt al jaren samengewerkt. Met het opdoeken van de productschappen is daar wel de klad in gekomen. Wij werken samen in

ontwikkeling, zoals in de chrysanten met Deliflor, Dekker en Dümmer Oranje. Als je wilt veredelen op resistentie, heb je ziekten nodig om te testen. Er zijn veel varianten, dus je hebt een collectie van pathogenen nodig. Die collectie kun je samen beheren zodat iedereen daar zelf mee kan veredelen. Dat betekent ook dat je elk virus hetzelfde benoemd, zodat je over je resultaten kunt communiceren.

Met Together2grow werken we samen met andere partijen op het gebied van een nieuw bloemtype: de Charmelia. We hebben voor het eerst in de snijbloemenbranche de keten gesloten tot het einde. Er zijn afspraken gemaakt van teelt tot en met handel, tot aan de consument. Als je af wilt van bulkbloemen met strijd op kostenefficiëntie.”

Hoe kijken jullie aan tegen CrisprCas en cisgenese in de veredeling?

“Wettelijk gezien valt dit onder genetische modificatie en dat is ons te kostbaar. De wettelijke eisen die daaraan worden gesteld, maken het duur. Daar blijven we van weg. Alles dat niet onder genetische modificatie valt, zullen we gebruiken. Voorwaarde is dat het iets oplevert. Het is een misvatting dat deze technieken per definitie iets opleveren. We kunnen wel modifieren, maar je moet een heel goede eigenschap hebben die je kunt gebruiken.

Waar we veel mee bezig zijn is de merker-technologie. Daarmee breng je de genetische eigenschappen van een organisme in kaart. Als je bijvoorbeeld twee soorten kruist waarvan er één een bepaalde resistentie heeft, dan kun je met die techniek snel zien of de nakomelingen die eigenschappen ook heeft.”

Adjunct-directeur André Hoogendijk van de KAVB heeft gezegd dat de teelt in 2030 zonder chemische gewasbescherming moet kunnen. Is dat haalbaar?

“Ik vind het idee geweldig. Maar wat is chemie? De biologische landbouw gebruikt ook bepaalde middelen, zoals extracten van andere planten. Als BASF dat maakt, is het dan chemie? Uiteindelijk moeten we wel die kant op. Ik denk dat we tegen die tijd ook dat soort middelen hebben. Zoals we rassen zullen hebben die minder gevoelig voor ziekten zijn en over teeltmogelijkheden zullen beschikken die bijvoorbeeld chemische grondontsmetting overbodig maken. De veredeling kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren.”